

Юрій Валерійович ЛЕСЬКО,
аспірант Хмельницького університету управління та права,
civil@univer.km.ua

УДК 347.51

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ ІЗ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВЗАЄМОДІЇ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Визначаються особливості страхування цивільно-правової відповідальності в зобов'язаннях із відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії транспортних засобів. Проаналізовано законодавчий підхід до правового режиму застосування страхування цивільно-правової відповідальності та виділено його особливості. Розкрито зміст страхового відшкодування, залежно від виду завданої шкоди (шкода, завдана життю, здоров'ю потерпілого; моральна шкода; шкода, завдана майну потерпілого). Визначено особливості страхового відшкодування в разі страхування цивільно-правової відповідальності, зокрема щодо розподілу між страховиками обов'язку здійснення страхового відшкодування за декількома договорами страхування одного предмета, черговості подання до винної в завданні шкоди особи регресного позову і позову про відшкодування шкоди транспортним засобом, виконання судових рішень за цими позовами, визначення суб'єкта страхового відшкодування в разі завдання шкоди транспортним засобом, що здійснює буксирування іншого транспортного засобу та інші.

Ключові слова: страхування, цивільно-правова відповідальність, транспортний засіб, страхове відшкодування, регресний позов, суброгація, буксирування.

Страхові зобов'язання відносяться до правовідносин, що виникають для захисту майнових інтересів його учасників, а також третіх осіб. Сьогодні найбільш поширеними є страхові зобов'язання щодо страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. Це зумовлено тією обставиною, що в суб'єкта відповідальності може бути недостатньо засобів для відшкодування шкоди. Водночас такий вид страхування захищає завдавача шкоди-страхувальника від майнових втрат внаслідок подання до нього позову про відшкодування шкоди.

Основним законодавчим документом, що закріплює правовий режим страхового відшкодування цього виду, є Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (Закон про ОСЦПВВНТС) [1]. До прийняття цього Закону цивільно-правова відповідальність була об'єктом страхування, але у добровільній формі. Водночас сьогодні існує низка проблемних питань у сфері страхування цивільно-правової відповідальності на випадок завдання шкоди взаємодією транспортних засобів, зокрема щодо обчислення розміру страхового відшкодування, розподілу між страховиками обов'язку здійснення страхового відшкодування за декількома договорами страхування одного предмета, черговості подання регресного позову і позову про відшкодування шкоди транспортним засобом до завдавача шкоди і виконання судових рішень за цими позовами, визначення зобов'язаного суб'єкта страхових відносин, якщо шкоду було завдано транспортним засобом при буксируванні іншого транспортного засобу та ін.

У юридичній літературі вчені та практики завжди порушували питання про страхування ризику відшкодування шкоди, завданої транспортними засобами, зокрема внаслідок їх взаємодії (Б. С. Антимонов, А. М. Белякова, Р. С. Березовський, С. Д. Русу (Гринько), А. І. Загорулько, Л. А. Зубкова, О. С. Іоффе, О. О. Красавчиков, Т. Б. Мальцман, Г. Л. Пендяга, С. М. Приступа, О. Є. Самбір, Р. В. Сobotник, А. О. Собчак, В. О. Тархов, Н. В. Терещенко, К. А. Флейшиц та ін.) [2–18]. Водночас ні радянські, ні сучасні дослідники зобов'язань із відшкодування шкоди та страхового права не вивчали вищезазначені питання або не запропонували шляхи вирішення окремих з них.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що значення страхування цивільно-правової відповідальності у зобов'язаннях із відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії транспортних засобів, є актуальним, що зумовлює доцільність їх вирішення на рівні наукової статті.

Страхування цивільної відповідальності наділено особливим правовим режимом застосування:

1) об'єктом страхування є майнові (економічні) інтереси потенційних відповідачів, які завдали шкоди життю, здоров'ю, майну потерпілих осіб (ст. 5 Закону про ОСЦПВВНТС), що в кожному страховому випадку виражаються в конкретній грошовій формі. Як слушно зазначає Р. В. Сobotник, страхувальник має інтерес у тому, щоб його було звільнено від цивільно-правової відповідальності за те, що він завдав шкоди третім особам [14, с. 4];

2) вчиняється на випадок настання дорожньо-транспортної пригоди, що сталася під час руху транспортного засобу (ст. 1.12 Закону про ОСЦПВВНТС);

3) страхові правовідносини виникають із закону або страхового договору. Із закону вони виникають у випадках, коли шкода була завдана особами, які звільняються від обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності на території України. Суб'єктом страхового відшкодування є Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) (ст. 13¹ Закону про ОСЦПВВНТС). В усіх інших випадках страховик зобов'язаний виплатити страхове відшкодування, якщо настав страховий випадок, на підставі договору.

Згідно із Законом України «Про страхування» договірні правовідносини із страхування можуть виникати на підставі добровільного договору страхування (п. 12 ст. 6) та обов'язкового договору страхування (п. 9 ст. 7).

Однак для володільця транспортного засобу бути стороною таких страхових правовідносин є, насамперед, обов'язком, а не правом. Про це мова йде у ст. 16 Закону України «Про дорожній рух»: водій зобов'язаний у випадках, передбачених законом, мати при собі страховий поліс (сертифікат) про укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [20]. Подібного змісту правило розміщено також у Правилах дорожнього руху (підп. г п. 2.1) [21];

4) дія цього договору пов'язується з транспортним засобом, а не з його власником чи володільцем. Тому законодавець застосовує термін «забезпечений транспортний засіб», якщо він використовується особами, які застрахували свою відповідальність (ст. 1.7 Закону про ОСЦПВВНТС). А це означає, що у разі зміни власника такого транспортного засобу змінюється особа-страхувальник, до якої переходять його права та обов'язки (ст. 20¹ Закону про ОСЦПВВНТС). Крім того, цей договір поширює свою дію також на інших осіб, які правомірно володіють забезпеченим транспортним засобом (ст. 1.4 Закону про ОСЦПВВНТС), тобто на всіх осіб, відповідальність яких за шкоду, завдану забезпеченим транспортним засобом, застрахована;

5) страховик може виплатити страхове відшкодування, що належить страхувальнику, безпосередньо потерпілій особі (ст. 1.3 Закону про ОСЦПВВНТС);

6) Страхове відшкодування полягає у відшкодуванні шкоди, яка буває за Закону про ОСЦПВВНТС трьох видів:

1) шкода, завдана життю, здоров'ю потерпілого (ст. 23.1);

2) моральна шкода, право на відшкодування якої виникає лише в разі завдання шкоди життю, здоров'ю потерпілого (ст. 23.1);

3) шкода, завдана майну потерпілого (ст. 28).

Слід зазначити, що розмір страхового відшкодування ставиться в залежність від виду шкоди та її оцінки.

Відшкодування шкоди, завданої життю та здоров'ю потерпілого включає:

а) шкоду, пов'язану з лікуванням потерпілого;

- б) шкоду, пов'язану з тимчасовою втратою працездатності потерпілим;
- в) шкоду, пов'язану зі стійкою втратою працездатності потерпілим;
- г) моральну шкоду;
- г) шкоду, пов'язану зі смертю потерпілого (ст. 23.1 Закону про ОСЦПВВНТС).

На страхове відшкодування шкоди, що пов'язана з лікуванням потерпілого, не впливають ті факти, де та ким були надані такі медичні послуги (у закладі охорони здоров'я, медичним піклуванням, лікуванням у домашніх умовах, придбання ліків). Для таких виплат має значення лише підтвердження документально таких витрат та необхідність їх здійснення в інтересах потерпілого. Виняток із зазначеного правила законодавець встановлює для відшкодування витрат в іноземній державі, що пов'язані з лікуванням потерпілого. Для здійснення такого відшкодування обов'язковою умовою є те, щоб лікування здійснювалося за згодою особи, яка має виплатити страховку (ст. 24.1 Закону про ОСЦПВВНТС).

Законодавець застосовує різні підходи до визначення розміру страхового відшкодування у разі втрати потерпілим працездатності. При цьому вони залежать від характеру втрати працездатності потерпілим — тимчасова чи стійка.

Якщо шкоди було завдано смертю потерпілого, виплата страхового відшкодування відбувається за наявності двох обов'язкових умов:

- а) смерть потерпілого настала після дорожньо-транспортної пригоди протягом одного року;
- б) смерть потерпілого перебуває у прямому зв'язку з дорожньо-транспортною пригодою (ст. 27.1 Закону про ОСЦПВВНТС).

При цьому страхове відшкодування включає такі виплати:

- а) середньомісячний заробіток (дохід) потерпілого, що виплачується кожній особі, яка має право на це в рівних частках, згідно зі ст. 1200 ЦК України;
- б) витрати на поховання, що сплачуються особі, яка їх здійснила;
- в) витрати на спорудження надгробного пам'ятника на вимогу особи, яка їх здійснила;
- г) моральна шкода, що виплачується чоловіку (дружині), батькам (усиновлювачам), дітям (усиновленим) померлого (ст. 27 Закону про ОСЦПВВНТС).

Страхове відшкодування шкоди, завданої життю та здоров'ю потерпілого, виплачується у межах страхової суми, що зазначається у страховому полісі. Водночас у випадках, коли обов'язок здійснити страхове відшкодування покладається на МТСБУ, розмір цієї регламентної виплати обмежується сумою у 100 тис. грн. на одного потерпілого (ст. 9.3 Закону про ОСЦПВВНТС). Це означає, що загальний розмір страхового відшкодування шкоди, завданої життю та здоров'ю потерпілого, а також моральної шкоди не можуть перевищувати розміру страхової суми, встановленої законом або договором щодо цього страхового випадку. При цьому виплата страхового відшкодування здійснюється без врахування розміру франшизи. Це зумовлено тим, що франшиза при відшкодуванні

шкоди життю та здоров'ю потерпілого не застосовується (ст. 12.2 Закону про ОСЦПВВНТС).

Наступний вид страхових зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого, пов'язаний із:

- а) пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу;
- б) пошкодженням чи фізичним знищенням доріг, дорожніх споруд, технічних засобів регулювання руху;
- в) пошкодженням чи фізичним знищенням майна потерпілого;
- г) витратами для рятування потерпілих;
- г) пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу при доставці потерпілого до лікувального закладу, забрудненням салону цього транспортного засобу;
- д) евакуацією транспортних засобів з місця дорожньо-транспортної пригоди (ст. 28 Закону про ОСЦПВВНТС).

Страхове відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого здійснюється також у межах страхової суми, що зазначається у страховому полісі. Якщо регламентну виплату має проводити МТСБУ, то ця виплата здійснюється у межах 50 тис. грн. на одного потерпілого. У випадках, якщо за одним страховим випадком загальний розмір шкоди перевищує п'ятикратну страхову суму, то кожному потерпілому відшкодування пропорційно зменшується (ст. 9.2 Закону про ОСЦПВВНТС).

На розмір страхового відшкодування впливає франшиза, що не включається до розміру страхового відшкодування, що стягується зі страховика. Про це зазначається у ч. 2 ст. 12.1 Закону про ОСЦПВВНТС. Законодавець при укладенні такого договору обмежує волю сторін тим, що розмір франшизи не може перевищувати 2 відсотки від страхової суми, в межах якої відшкодовується шкода, завдана майну потерпілого (ст. 12 Закону про ОСЦПВВНТС).

Обов'язок відшкодувати суму франшизи у повному розмірі виникає для страхувальника або особи, відповідальність якої застрахована, які виступають безпосередніми завдавачами шкоди майну.

Специфіка страхових зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої взаємодією транспортних засобів, полягає у тому, що не будь-яка шкода буде відшкодовуватися страховиком. Так, у ст. 32 Закону про ОСЦПВВНТС закріплюються випадки, за яких шкода не підлягає відшкодуванню. У цьому разі потерпіла особа може отримати страхове відшкодування за договорами майнового та особистого страхування.

Законодавець закріплює також підстави для відмови страховика або МТСБУ у здійсненні страхового відшкодування. При цьому основним критерієм для такої відмови є вина страхувальника, водія транспортного засобу та потерпілого, що полягає у такому:

- 1) умисних діях з метою настання страхового випадку;
- 2) умисному злочині, що призвів до страхового випадку;
- 3) потерпіла особа або інша особа, яка має право на відшкодування, не виконали своїх обов'язків, що призвело до неможливості встановлення всіх обставин завдання шкоди страховиком або МТСБУ;
- 4) неподання заяви про страхове відшкодування (ст. 37.1 Закону про ОСЦПВВНТС).

Законодавець надає можливість одній особі укласти декілька договорів страхування з кількома страховиками, за якими буде застрахований один предмет. При цьому страхові правовідносини можуть виникати з договорів обов'язкового та добровільного страхування цивільно-правової відповідальності. Істотною умовою дійсності цих договорів є повідомлення страховика при укладенні наступного договору страхування про інші договори страхування, укладені щодо об'єкта, який страхується. Інакше новий договір страхування є нікчемним (п. 3 ч. 1 ст. 989 ЦК України).

Незважаючи на можливість укладення декількох договорів страхування одного предмета в різній формі, на законодавчому рівні не врегульовано порядок здійснення страхового відшкодування декількома страховиками. У Законі України «Про страхування» врегульовано лише відносини із співстрахування (ст. 11). Водночас у спеціальних правилах для кожного виду добровільного страхування, що розробляються кожним страховиком, як правило, закріплюється порядок здійснення страхового відшкодування у такій ситуації [22].

На відміну від вітчизняного законодавства, страхове законодавство зарубіжних країн значну увагу приділяє цьому питанню. Наприклад, у Законі Латвійської Республіки «Про договір страхування» [23] дві статті присвячено розподілу виплат страхового відшкодування за наявності декількох договорів страхування залежно від форми страхування. Так, якщо при страхуванні цивільно-правової відповідальності одна особа застрахувала свою відповідальність у декількох страховиків, кожний страховик сплачує страхове відшкодування пропорційно ліміту відповідальності, встановленому договорами страхування (ч. 2 ст. 37). При цьому страховики можуть домовитися про інший порядок виплати страхового відшкодування, якщо з цим погоджується страховальник (ч. 4 ст. 37). Якщо об'єкт застраховано одночасно за договорами обов'язкового і добровільного страхування, виплата відшкодування за добровільним страхуванням здійснюється незалежно від умов виплати відшкодування за обов'язковим страхуванням (ст. 38). В останній ситуації виплата страхового відшкодування не може перевищувати збитки, завдані страховальнику в страховому випадку (ст.ст. 35, 38). Тобто із зазначеного випливає, що у разі страхування відповідальності за договорами обов'язкового і добровільного страхування переваги не надається жодному з цих договорів щодо здійснення страхового відшкодування (спочатку може здійснюватися виплата як за договором обов'язкового, так і добровільного страхування). При цьому основною умовою такого відшкодування шкоди є неперевищення фактично понесених збитків від страхового випадку.

На нашу думку, розподіл страхового відшкодування між страховиками за декількома договорами страхування цивільно-правової відповідальності може здійснюватися у такому порядку. *По-перше*, у разі укладення декількох договорів обов'язкового страхування кожний страховик зобов'язаний відшкодувати оцінену шкоду, завдану внаслідок дорожньо-транспортної пригоди третій особі пропорційно страхової суми, розмір якої встановлено у страховому полісі. А сукупний розмір страхового відшкодування за цими договорами не може перевищувати розмір

фактичної шкоди, завданої третій особі. *По-друге*, якщо укладено декілька договорів страхування в обов'язковій і добровільній формах, розподіл страхового відшкодування між страховиками може відбуватися таким чином: за договором обов'язкового страхування страхове відшкодування виплачується у межах страхової суми, а якщо страхового відшкодування недостатньо для повного відшкодування завданої шкоди, страховик за договором добровільного страхування зобов'язаний сплати потерпілому різницю між розміром фактичної шкоди і страховим відшкодуванням. Такий механізм розподілу страхового відшкодування між страховиками буде повною мірою справедливим, оскільки інтерес страхувальника в укладенні договору добровільного страхування цивільно-правової відповідальності полягає, насамперед, у тому, що у випадку перевищення розміру фактичної шкоди, завданої дорожньо-транспортною пригодою, над страховою сумою, встановленою договором обов'язкового страхування, інший страховик за договором добровільного страхування її відшкодує.

На підставі вищезазначеного пропонуємо доповнити статтю 22 пунктами 22.3 та 22.4 такого змісту:

«22.3. У разі укладення однією особою договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності в декількох страховиків кожний страховик зобов'язаний відшкодувати оцінену шкоду пропорційно страхової суми, розмір якої встановлено у страхових полісах. Сукупний розмір страхового відшкодування не може перевищувати розмір фактично завданої шкоди.

22.4. У разі укладення однією особою договору обов'язкового та договору добровільного страхування цивільно-правової відповідальності у декількох страховиків страховик за договором обов'язкового страхування відшкодовує оцінену шкоду в межах страхової суми, розмір якої встановлено у страховому полісі, а в разі недостатності страхового відшкодування для повного відшкодування завданої шкоди страховик за договором добровільного страхування зобов'язаний сплатити потерпілому різницю між розміром фактичної шкоди і страховим відшкодуванням».

Як і в зобов'язаннях із відшкодування шкоди страхові зобов'язання можуть породжувати регресні зобов'язання, що полягають у можливості подання страховиком або МТСБУ регресного позову до страхувальника, водія транспортного засобу, юридичної особи, що відповідає за стан дороги або до особи, яка завдала шкоду умисно (п. 38.1.1 ст. 38 Закону про ОСЦПВВНТС).

Таким чином, до особи, винної у завданні шкоди, при використанні транспортного засобу, може бути подано декілька позовів, зокрема від потерпілої особи або потерпілих осіб — позов про відшкодування шкоди, а також від страховика — регресний позов. При цьому законодавець не вирішує питання щодо можливості надання пріоритету одному з цих позовів у першочерговості подання та виконання рішення по ньому. Вважаємо, що вирішення цього питання збільшить ефективність захисту майнових інтересів як потерпілих осіб, так і страховика. Наприклад, здійснивши виплату за судовим рішенням, задовольнивши регресний позов страховика, завдавач шкоди може бути неплатоспроможним у виконанні судового рішення за позовом потерпілого.

На увагу заслуговують положення Закону Латвійської Республіки «Про договір страхування» [23], які встановили такі правила щодо регресного позову:

1) якщо виплачене страховиком страхове відшкодування покриває лише частину завданих збитків, страховик своїм правом на регресний позов може скористатися лише після того, як застрахована особа подала до суду позов до особи, відповідальної за завдані збитки, які не покриті страховим відшкодуванням;

2) відповідно до судової постанови про відшкодування шкоди стягнення з відповідальної особи, насамперед, здійснюється на користь потерпілого і лише після того, як повністю було відшкодовано збитки потерпілому, стягнення здійснюється на користь страховика (ст. 40).

Вважаємо, що ідея, закладена у вищезазначені правила про регресний позов за законодавством Латвійської Республіки, може бути запозичена до вітчизняних правил про регресний позов за договором страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. Пріоритет повинен бути надано захисту майнового інтересу потерпілих осіб над інтересом страховика з таких міркувань. По-перше, страховик виплачує страхове відшкодування із грошового фонду, що формується шляхом внесення фізичними особами та юридичними особами (страхувальниками) страхових платежів, одним із яких виступає й завдавач шкоди. По-друге, страхова діяльність є ризиковою для страховика. У зв'язку із цією обставиною законодавець допускає перестрахування (ст. 12 Закону України «Про страхування»).

Пропонуємо ст. 38 Закону про ОСЦПВВНТС доповнити пунктами 38.3.1 та 38.3.2 такого змісту:

«38.3.1. Якщо виплачене страховиком страхове відшкодування покриває лише частину завданої шкоди, страховик своїм правом на регресний позов може скористатися лише після того, як потерпіла особа подала до суду позов до особи, відповідальної за завдану шкоду, про сплату різниці між розміром фактичної шкоди і страховим відшкодуванням.

38.3.2. За рішенням суду про відшкодування шкоди стягнення з особи, відповідальної за завдану шкоду, насамперед, здійснюється на користь потерпілого і лише після того, як повністю буде відшкодована завдана йому шкода, стягнення здійснюється на користь страховика».

Серед науковців та практиків у сучасній вітчизняній юридичній літературі ведуться дискусії щодо можливості застосування суброгації при страхуванні цивільно-правової відповідальності [7, с. 57–58]. На нашу думку, суброгація недопустима при страхуванні цивільно-правової відповідальності. Суброгація становить один із правових способів забезпечення принципу невідворотності відповідальності особи, яка завдала шкоди вчиненням правопорушення [25, с. 526–527]. Тому в разі допустимості суброгації при такому виді страхування було б втрачено мету, заради якої страхувальник, який виступає у подальшому правопорушником у деліктних зобов'язаннях, вступає у договірні відносини. Як правильно стверджує О. Є. Самбір, «страхування цивільної відповідальності не може та не повинно супроводжуватись заміною собою інституту цивільної відповідальності» [13, с. 128].

Водночас суброгація може виникати з правовідносин із відшкодування шкоди у випадках, якщо страховик виплатив страхове відшкодування страхувальнику за договором майнового страхування, який є потерпілою особою внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

При цьому виникає питання про можливість звернення страховика, який здійснив страхове відшкодування за договором майнового страхування, до страховика, який виступає стороною договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, укладеного з особою, яка завдала шкоди. Судова практика займає позицію щодо задоволення позову у випадку нездійснення такої страхової виплати страховиком за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. При вирішенні таких справ суд приймає рішення про задоволення такої позовної вимоги на підставі ст. 993 ЦК України.

Шкода може бути завдана транспортним засобом, що здійснює буксирування іншого транспортного засобу, зокрема в з'єднанні з причепом (напівпричепом, причепом-розпуском). У страховому законодавстві не визначено суб'єкта, який має виплатити страхове відшкодування в такому страховому випадку.

Проаналізувавши Правила дорожнього руху (п. п. 1.10, 23.2–23.5, 23.10) щодо вимог та способів здійснення буксирування, можна зробити такий висновок. У разі завдання шкоди буксированим транспортним засобом, що знаходився у жорсткому зчепленні з транспортним засобом, що буксирує, страхове відшкодування повинно виплачуватися страховиком, який застрахував цивільно-правову відповідальність власника транспортного засобу, що буксирує. У такому порядку повинно здійснюватися страхове відшкодування шкоди, завданої буксированим транспортним засобом із частковим навантаженням цього транспортного засобу на платформу або на спеціальне опорне пристосування транспортного засобу, що буксирує.

У разі завдання шкоди буксированим транспортним засобом із застосуванням гнучкого зчеплення з транспортним засобом, що буксирує, страхове відшкодування повинно виплачуватися страховиком, який застрахував цивільно-правову відповідальність власника буксированого транспортного засобу.

Вищезазначене дозволяє виділити порядок страхового відшкодування в разі завдання шкоди взаємодією транспортних засобів.

По-перше, страхове відшкодування виплачує страховик, який застрахував цивільно-правову відповідальність власника або законного володільця транспортного засобу, з вини якого завдано шкоди іншому транспортному засобу, зокрема життю, здоров'ю, майну його володільців та пасажирів, або МТСБУ у передбачених законом випадках.

По-друге, якщо внаслідок взаємодії транспортних засобів шкоди завдано іншим особам, страхове відшкодування виплачують страховики осіб, відповідальність яких застрахована, або МТСБУ у передбачених законом випадках у рівних частках.

По-третє, якщо внаслідок взаємодії транспортних засобів шкоди завдано транспортним засобам, зокрема життю, здоров'ю, майну його володільцям та пасажирам, за наявності вини всіх осіб, діяльністю яких було завдано шкоди, страхове відшкодування здійснюють страховики

тих осіб, відповідальність яких застрахована, або МТСБУ у передбачених законом випадках у відповідних частках, залежно від ступеня вини кожного власника або законного володільця транспортного засобу.

Список використаних джерел

1. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 1. — Ст. 1.
2. Антимонов, Б. С. Гражданская ответственность за вред, причиненный источником повышенной опасности [Текст] / Б. С. Антимонов. — М. : Госюриздат, 1952. — 295 с.
3. Белякова, А. М. Возмещение вреда, причиненного источником повышенной опасности (Ответственность владельцев источника повышенной опасности) [Текст] / А. М. Белякова. — М. : Изд-во Московского ун-та, 1967. — 56 с.
4. Березовський, Р. С. Право зворотної вимоги (регресу) за цивільним законодавством України [Текст] / Р. С. Березовський // Актуальні проблеми держави і права. — 2009. — Вип. 51. — С. 268–272.
5. Русу, С. Д. Захист прав військовослужбовців у зобов'язаннях внаслідок заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 20.02.03 / Русу Світлана Дмитрівна. — Хмельницький, 1998. — 164 арк.
6. Загорулько, А. И. Обязательства по возмещению вреда, причиненного субъектами гражданского права [Текст] / А. И. Загорулько. — Х. : Консум, 1996. — 112 с.
7. Зубкова, Л. А. Суброгація та регрес при виплаті страхового відшкодування по договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників дорожніх транспортних засобів в Україні [Текст] / Л. А. Зубкова // Правовий вісник Української академії банківської справи. — 2013. — № 1. — С. 58–62.
8. Иоффе, О. С. Избранные труды [Текст] : [в 4 т.] / О. С. Иоффе. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. — Т. III : Обязательственное право. — 837 с.
9. Красавчиков, О. А. Возмещение вреда, причиненного источником повышенной опасности [Текст] / О. А. Красавчиков. — М. : Юрид. лит., 1966. — 198 с.
10. Мальцман, Т. Б. Ответственность за вред, причиненный источником повышенной опасности [Текст] : дисс. ... канд. юрид. наук / Мальцман Татьяна Борисовна. — М., 1948. — 178 л.
11. Пендяга, Г. Л. Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки [Текст] : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Пендяга Ганна Леонідівна. — К., 2008. — 211 арк.
12. Приступа, С. Н. Возмещение вреда, причиненного страхователю поврежденного в столкновении транспортного средства [Текст] / С. Н. Приступа // Проблемы социалистической законности. — 1984. — № 13. — С. 126–129.
13. Самбір, О. Є. Суброгація в цивільному праві України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Самбір Ольга Євгенівна. — К., 2014. — 172 арк.
14. Сobotник, Р. В. Договір страхування цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки [Текст] : автореф.

дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Р. В. Сobotник. — К., 2015. — 20 с.

15. *Смирнов, В. Т.* Понятие источника повышенной опасности [Текст] / В. Т. Смирнов, А. А. Собчак // Советская юстиция. — 1988. — № 18. — С. 22–23.
16. *Тархов, В. А.* Источник повышенной опасности [Текст] / В. А. Тархов // Вестник Саратовской государственной академии права. — 1997. — № 2. — С. 115–120.
17. *Терещенко, Н. В.* Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Терещенко Наталія Володимирівна. — Х., 2003. — 165 арк.
18. *Флейшиц, Е. А.* Обязательства из причинения вреда и из неосновательного обогащения [Текст] / Е. А. Флейшиц. — М. : Гос. изд-во юрид. лит., 1951. — 239 с.
19. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР; у ред. Закону від 04.10.2001 р. № 2745-III [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 7. — Ст. 50.
20. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 31. — Ст. 338.
21. Правила дорожнього руху : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-p>.
22. Правила страхування [Електронний ресурс] / Страхова компанія «Українська страхова група». — URL : <http://ukringroup.com.ua/ukr/help/rules>.
23. О договоре страхования : Закон Латвийской Республики от 10.06.1998 г. [Электронный ресурс] / Бюро Inlat Plus. — URL : [http://www.inlatplus.lv/rus/files/3472_О договору страхования.doc](http://www.inlatplus.lv/rus/files/3472_О%20договоре%20страхования.doc).
24. Об обязательном страховании гражданско-правовой ответственности собственников сухопутных транспортных средств : Закон Латвийской Республики от 07.04.2004 г. [Электронный ресурс] / Бюро Inlat Plus. — URL : [http://www.inlatplus.lv/rus/files/3475_Закон об обязательном страховании.doc](http://www.inlatplus.lv/rus/files/3475_Закон%20об%20обязательном%20страховании.doc).
25. Гражданское право [Текст] : учеб. : [у 3 ч.] / Н. Д. Егоров, И. В. Елисеев, А. А. Иванов и др. ; под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — М. : Проспект, 1997. — Часть 2. — 784 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 11 від 24 лютого 2016 року)*

Надійшла до редакції 01.03.2016

Лесько Ю. В. Страхование гражданско-правовой ответственности в обязательствах по возмещению вреда, причиненного в результате взаимодействия транспортных средств

Определены особенности страхования гражданско-правовой ответственности в обязательствах по возмещению вреда, причиненного в результате взаимодействия транспортных средств. Проанализировано законодательный подход к правовому режиму применения страхования гражданско-правовой ответственности и выделены его особенности. Раскрыто содержание страхового возмещения в зависимости от вида причиненного вреда (вред, причиненный жизни, здоровью потерпевшего; моральный вред; вред, причиненный имуществу потерпевшего). Определены особенности страхового возмещения при страховании гражданско-правовой ответственности, в частности, относительно распределения между страховщиками обязанности осуществления страхового возмещения по нескольким договорам страхования одного предмета, очередности подачи к виновному в причинении вреда лицу регрессного иска и иска о возмещении вреда транспортным средством, исполнения судебных решений по этим искам, определение субъекта страхового возмещения в случае причинения вреда транспортным средством, осуществляющим буксировку другого транспортного средства, и другие.

Ключевые слова: страхование, гражданско-правовая ответственность, транспортное средство, страховое возмещение, регрессный иск, суброгация, буксировка.

Lesko, Y. V. Insurance of Civil Responsibility in Obligations for Indemnification, Caused as a Result of Interaction of Vehicles

Article is devoted to determination of features of the insurance of civil responsibility in obligations for indemnification caused as a result of interaction of vehicles. Legislative approach to a legal regime of application of insurance of civil responsibility is analysed and its features are separated. Content of insurance compensation depending on a type of the done harm is disclosed (the harm done to life, health of the victim; moral harm; the harm done to property of the victim). Features of insurance compensation at insurance of civil responsibility, in particular concerning distribution between insurers of an obligation of implementation of insurance compensation for several contracts of insurance of one subject, sequence of giving to the person of the recourse action, guilty of infliction of harm, and the claim for indemnification by the vehicle, execution of judgments are determined by these claims, definition of the subject of insurance compensation in case of infliction of harm by the vehicle which is carrying out towage of other vehicle and others.

Keywords: insurance, civil responsibility, vehicle, insurance compensation, recourse action, subrogation, towage.

